

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Codi: 200921

Crèdits: 6

Caràcter: FORMACIÓ OPTATIVA

Matèria: ENTORNS DEL DISSENY I DE LES ARTS

Curs: QUART

Semestre: PRIMER

Equip docent: Clara-Iris Ramos, Laia Arqueros

Hores de dedicació: 150h

Hores lectives: 54h

Hores autònomes: 96h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria està formada per catorze assignatures optatives de caràcter teòric-pràctic vinculades a les disciplines del disseny, l'art i les arts aplicades. Cadascuna d'elles complementa i amplia, a través dels seus continguts, de la pràctica implícita i de l'experimentació, les matèries de formació bàsica i obligatòria referides a l'espai, l'objecte i la imatge.

ARQUITECTURA I PRODUCCIÓ GRÀFICA

AUTOEDICIÓ I PUBLICACIÓ EXPERIMENTAL

CONTEXT AUDIOVISUAL

DISSENY DE SERVEIS

ESPAIS EFÍMERS, LLOC I PRODUCCIÓ

IDEA I MATÈRIA

IDEA I OFICI

IMATGE EXPANDIDA

IMATGE I TEXT

LLOC I ACCIÓ

OBJECTE, SUBJECTE I ACCIÓ

REPRESENTACIÓ

SISTEMES INTERACTIUS I NOUS ENTORNS DE CREACIÓ

TIPOGRAFIA

AUTOEDICIÓ I PUBLICACIÓ EXPERIMENTAL.

La present assignatura vol aproximar a l'alumnat al camp de l'autoedició gràfica i als seus suports. Mitjançant la pràctica, l'alumne aprendrà les fases elementals per tal de desenvolupar un projecte editorial autònom. Per aconseguir aquest objectiu, la matèria s'aborda des de tres perspectives complementàries i no excloents: la teoria, la pràctica i la posada en context de les dues primeres.

OBJECTIUS

Treballar essencialment la construcció gràfica de missatges i narracions des de l'angle particular de l'autopublicació en paper. Desenvolupar un projecte editorial autònom passant per totes les seves fases, des de la fase inicial de conceptualització fins a la realització final i contextualització d'aquest.

Assolir la capacitat de participar en equip per tal de fer confluïr el debat, aplicant-ho a la sostenibilitat d'un projecte col·lectiu.

Dotar del coneixement teòric necessari per a reflexionar sobre el context social, polític i cultural de l'autoproducció gràfica, que pugui servir per a consolidar un pensament crític i autorreflexiu posicionat en el present.

COMPETÈNCIES

E04. Analitzar el context sociocultural contemporani, en permanent transformació, i implicar-se en ell des del treball propi en el camp de les arts i/o els dissenys.

E07. Aplicar les tècniques i les tecnologies adequades en funció del treball que es realitza en el camp de les arts i/o els dissenys.

E14. Identificar i aplicar els elements bàsics d'un procés d'exploració i anàlisi en un camp concret de les arts i el disseny.

E15. Planificar i controlar les fases d'un projecte en el camp de les arts i/o els dissenys prenent decisions en funció d'agents externs, condicionants del context i les pròpies limitacions.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.

T02. Tractar la informació de forma responsable, compromesa i honesta.

T03. Gestionar eficientment el temps i els recursos.

T04. Exercir el posicionament personal i les capacitats crítiques i autocrítiques en processos de transformació del context.

T05. Comunicar i expressar-se eficaçment, tenint en compte el destinatari i el mitjà.

T06. Treballar de forma col·laborativa, multidisciplinària i transdisciplinària.

RESULTATS D'APRENTATGE

- RA1 (E04.28). Investigar els dispositius, mitjans i contextos de la autoproducció editorial.
- RA2 (E04.29). Intervenir als espais col·lectius autònoms de difusió i les comunitats en xarxa.
- RA3 (E07.14). Aplicar les tècniques de reproducció mecànica i les artesanals.
- RA4 (E14.15). Experimentar amb les narratives i arquitectures gràfiques sobre els suports d'edició.
- RA5 (E15.24). Desenvolupar un projecte editorial de manera autònoma.

RESULTATS D'APRENTATGE TRANSVERSALS

- T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.
- T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.
- T02.1. Reconèixer l'ús, límits i diferents aplicacions de dades i documents.
- T03.1. Organitzar i gestionar de forma autònoma els temps en els processos d'aprenentatge i en el seu itinerari formatiu en el grau.
- T03.2. Gestionar de forma eficient els recursos que estan implicats en els processos d'aprenentatge, tant els que li han estat facilitats com els que de forma autònoma adquireix.
- T04.1. Revisar el seu procés de treball a partir de criteris tant pedagògics com d'originalitat.
- T05.1. Organitzar les idees i transmetre-les amb eficiència i creativitat.
- T05.2. Triar el mitjà adequat a cada situació comunicativa.
- T06.1. Distribuir els rols en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons habilitats i disciplines implicades.
- T06.2. Treballar de forma horitzontal i creuada en entorns col·laboratius com a font de desenvolupament personal i grupal.

CONTINGUTS

L'assignatura s'organitza a través de 2 blocs principals:

Bloc 1/ Projecte editorial.

La proposta consisteix en una exploració de les potencialitats de l'edició i dels processos en la producció gràfica. Es dissenyarà un projecte editorial, individual o col·lectiu, i totes les fases d'aquest, des dels aspectes metodològics, constructius i comunicatius, com conceptuals i narratius, que van des de la construcció gràfica d'una publicació, arquitectura interna d'aquesta, disseny i maquetació dels materials, elecció d'estratègies expressives i procediments de reproducció necessaris per a la producció de propostes concretes, reproducció mitjançant sistemes d'impressió mecànics i artesanals, aplicació de les arts finals, contextualització i distribució. S'abordaran diferents metodologies des de la perspectiva de les narratives gràfiques i arquitectures experimentals dels suports d'edició, l'anàlisi i debat al voltant dels models de producció, reproducció, recepció i difusió de les autopublicacions, com dels dispositius, medis i contextos de l'autoproducció editorial.

Resultats d'aprenentatge (RA): RA1 (E04.28) RA2 (E04.29) RA3 (E07.14) RA4 (E14.15) RA5 (E15.24)

Bloc 2/ Assaig.

A partir de la lectura autònoma dels textos proposats, dels referents mostrats a classe i com a resultat de la recerca autònoma, cada alumne presentarà un treball reflexiu escrit. La formalització d'aquest assaig es lliurarà emprant estratègies hipermedials, per tal d'adequar-les als continguts de les propostes pràctiques del Bloc 1.

Resultats d'aprenentatge (RA): RA1 (E04.28) RA2 (E04.29)

METODOLOGIA

La metodologia emprada és progressiva, on es vincula el disseny d'un projecte editorial amb la seqüència de tractament de totes les fases d'aquest (documentació, organització, línia editorial, preedició, maquetació, impressió, arts finals, difusió, contextualització). Per altra banda, la metodologia també és de tipus circular, on és important saber retornar a la revisió de qualsevol d'aquestes fases, per tal de reavaluar els materials, resultats o adequació de procediments i situar-los com a instruments que permetin reincorporar d'altres premisses i estratègies al projecte.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 22,5h (15%)

Hores activitats supervisades: 22,5h (15%)

Hores aprenentatge autònom: 96h (64%)

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Hores activitats d'avaluació: 9h (6%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Descripció: A l'inici de cada classe es farà una introducció de la dinàmica de la sessió junt amb una exposició de temes relacionats a cada bloc temàtic/treball pràctic proposat. Així mateix, es faran introduccions a eines, tècniques i procediments concrets, per tal de facilitar a l'alumne l'elecció d'estratègies expressives vinculades a la producció d'aquest tipus de propostes.

Resultats d'aprenentatge: RA1 (E04.28) RA3 (E07.14)

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió y posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne.

Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Descripció: Els treballs es portaran a terme de manera personal i/o en grup, i es desenvoluparan a la classe. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per tal de conèixer el nivell assolit per l'alumnat i poder incidir en aquells que tinguin més dificultats.

Resultats d'aprenentatge: RA3 (E07.14) RA4 (E14.15) RA5 (E15.24)

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Descripció: L'alumnat realitzarà els treballs encarregats amb els recursos proposats i aquells que ells mateixos trobin:

Recerca i recopilació d'informació, reflexió, anàlisi, etc. Així mateix realitzarà un dossier recopilatori de tot el procés.

Resultats d'aprenentatge: RA1 (E04.28) RA3 (E07.14) RA4 (E14.15) RA5 (E15.24)

Activitat d'avaluació:

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis y resultats parcials o finals.

Descripció: Entrevistes individuals o reflexions en grup del resultat general en les diferents fases d'aquesta.

SISTEMA D'AVALUACIÓ

Per a poder superar l'assignatura s'han de lliurar tots els treballs del curs dins dels terminis fixats. La nota final serà la mitja ponderada entre les parts específiques avaluable, tenint en compte el procés d'aprenentatge de l'alumne, el seguiment a l'aula, els treballs lliurats i els resultats d'aquests. L'alumne podrà participar de la possibilitat d'autoavaluar-se sempre i quan s'hagin assolit tots aquests punts esmentats anteriorment.

SISTEMA D'AVALUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA

Avaluació continua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (45%)

Avaluació continua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (45%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (10%)

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ I CRITERIS D'AVALUACIÓ PARCIALS

L'assignatura es divideix en dos blocs. L'eix principal és la formalització d'un projecte editorial (BLOC 1) i un assaig derivat d'aquest en format hipermedial (BLOC 2).

Bloc 1 / Projecte editorial

Recerca, anàlisi i criteri del material (30%)

Capacitat de síntesi i adequació en l'elecció de tècniques i procediments (30%)

Organització i gestió dels recursos des dels entorns col·laboratius (20%)

Comunicació i utilització d'estratègies hipermedials per a la difusió (20%)

Resultats d'aprenentatge: RA1 (E04.28) RA2 (E04.29) RA3 (E07.14) RA4 (E14.15) RA5 (E15.24)

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Bloc 2 / Assaig

Recerca i anàlisi de fonts documentals (30%)

Investigació i formalització teòrica emprant estratègies hipermedials per a comunicar les idees (30%)

Adequació dels formats del relat i dels referents aportats (10%)

Materialització (30%)

Resultats d'aprenentatge: RA1 (E04.28) RA2 (E04.29)

RECUPERACIÓ

Hi ha tres condicions indispensables per poder optar a recuperació:

1. Estar en la condició d'assignatura suspesa amb una nota entre 4,00 i 4,99 (queda exclosa la voluntat de pujar nota).
2. Han d'haver-se entregat el 100% dels treballs, durant el període lectiu i avaluatiu de l'assignatura.
3. 75% d'assistència mínima en l'horari lectiu.

BIBLIOGRAFIA

- BENANDI, Luca. BOGONI, Luca (Eds.). *Risografía: El arte de las duplicadoras*. Barcelona: Gustavo Gili, 2017.
- BORDES, Enrique. *Cómic, arquitectura narrativa*. Madrid: Cátedra, 2017.
- DARMS, Lisa. (Ed.). *The Riot Grrrl Collection. Zines from the Riot Grrrl revolution, collected here for the first time*. Nueva York: The Feminist Press, 2013.
- DUNCOMBE, Stephen. *Notes from the underground: zines and the politics of alternative culture*. Portland: Microcosm Publishing, 2011.
- GALAXINA, Andrea. *¡Puedo decir lo que quiera! ¡Puedo hacer lo que quiera! Una genealogía incompleta del fanzine hecho por chicas*. Bombas para desayunar, 2017.
- GANGLOFF, Paul. *Punk. Periodical collection on self-publishing practices*. Written Records, 2012.
- HOFFMAN, Abbie. *Steal this book*. Nueva York: Pirate Editions, 1971.
- LUDOVICO, Alessandro. *Post-Digital Print: The Mutation of Publishing Since 1894*. Eindhoven: Onomatopee, 2012.
- LÜTHI, Louis. *On the Self-Reflexive Page*. Holanda: Roma Publication 139, 2010.
- MALOULI, Salah. *Proyecto Rosoum. Estrategias para un cómic árabe independiente*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Institut de Cultura de Barcelona / Folch, 2015.
- MARTÍNEZ DE SOUSA, José. *Pequeña historia del libro*. Gijón: Trea, 2010.
- MARTÍNEZ MORO, Juan. *La ilustración como categoría*. Gijón: Trea, 2004.
- MURPHIE, Andrew. ADEMA, Janneke. HALL Gary. LUDOVICO, Alessandro. *Circulación y resonancia I. Públicos fantasma. La naturaleza política del libro*. La red. México: Taller de Ediciones Económicas, 2016.
- PIEPMEIER, Alison. *Girls Zines: Making Media, Doing Feminism*. Nueva York: New York University Press, 2009.
- SOUSA, Pere. *Mail Art. La Red Eterna. La Única Puerta a la Izquierda*. Merz Mail, 2011.
- TRIGGS, Teal. *Fanzines*. San Francisco: Chronicle Books, 2010.
- VV.AA. *Behind the Zines. Self-Publishing Culture*. Berlin: Gestalten, 2011.
- VV.AA. *Fully Booked. Ink On Paper. Design & Concepts for New Publications*. Berlin: Gestalten, 2013.
- VV.AA. *Gráficas Ocultas*. Barcelona: Actar, 2003.
- VV.AA. *Impasse. Libros d'artista. Projectes editorials. Publicacions especials*. Lleida: Centre d'Art la Panera, 2011.
- VV.AA. *Imprentas desobedientes*. México: Taller de Ediciones Económicas, 2015.
- VV.AA. *La novela gráfica. Poéticas y modelos narrativos*. Madrid: Arco Libros, 2013.
- VV.AA. *No-ISBN on self-publishing*. Viena: Salon Fuer Kunstbuch, 2015.

PROGRAMACIÓ

L'assignatura es desplega setmanalment durant 18 setmanes, és a dir, sessió per setmana seguint la següent distribució:

Sessió 1

Introducció a l'assignatura. El pensament infraestructural en la microedició.

Sessió de taller: definició dels entorns col·laboratius i primeres fases del projecte editorial.

Sessió 2

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Cultura gràfica impresa i tecnologies d'impressió low-tech. Dispositius, medis i contextos de l'autoproducció editorial.
Sessió de taller: definició dels entorns col·laboratius i primeres fases del projecte editorial.

Sessió 3

Radical printshops/The freedom of the small-press: l'autoedició en el marc dels medis alternatius. Cultura gràfica impresa com un espai de producció del comú.

Sessió de taller: definició de continguts.

Sessió 4

Noves narratives gràfiques i arquitectures experimentals dels suports d'edició. Perspectives: The Post-Digital Publishing Archive, I like tight pants i Open Source Publishing

Sessió de taller: definició de continguts.

Sessió 5 a la 7

Disseny d'un projecte editorial. Planificació d'un alçat. Processos en la producció gràfica. Disseny de la maqueta base/retícula. Preimpressió en la risografia.

Sessió de taller: disseny d'etapes i planning de treball.

Sessió 8

Presentació projecte editorial.

Lliurament projecte editorial, manual d'estil i alçat. Exposició a l'aula.

Sessió 9

Postimpressió, manipulat i arts finals. Nocions bàsiques de manipulació de paper. Control de pressupostos.

Lliurament de l'assaig.

Sessió de taller: producció.

Sessió 10

Models de difusió i distribució. Concepte d'anarxiu. Tàctiques radicals de la biblioteca offline. Perspectives materials i legislació. Drets i llicències. El marc legal i alegal de les publicacions.

Sessió de taller: producció

Sessió 11 a la 15

Sessió de taller: producció

Sessió 16

Lliurament de treballs. Presentació de projectes i exposició a l'aula.

Sessió 17

Setmana de recuperació.

Setmana 18

Tancament del curs a l'aula. Retorn de treballs i entrevistes individualitzades.